

Breu apunt sobre la història de l'edició dels calendaris tradicionals

NORBERT TOMÀS
Editor

Des de l'antiguitat, els calendaris han servit per organitzar el temps laboral i el temps de l'oci.

Els primers calendaris i almanacs eren llunaris i perpetus (útils per a molts anys) i només eren utilitzats per les classes instruïdes (religiosos, nobles...). Però a partir del segle XVI, amb la reforma del calendari promoguda pel papa Gregori XIII i l'expansió de l'invent de la impremta, aquestes publicacions es convertiran en molt populars i formaran part de la literatura de canya i cordill.

Des de la Il·lustració fins a finals del segle XIX, els calendaris van mantenir uns continguts de tipus pràctic i senzill, tot atenent els interessos de les classes populars, a les quals anaven destinats. Amb poques variacions, la informació es presentava de forma tabulada i ordenada, seguint un mateix esquema: la cronologia d'èpoques cèlebres, el còmput eclesiàstic, les festes mòbils, les pràctiques religioses, les dades astronòmiques, el santoral i les fases de les llunes, el pronòstic meteorològic i el calendari de les fires.

En el món rural, el pagès poc alfabetitzat podia seguir la mesura

del temps, els pronòstics del clima i l'organització de les tasques del camp a partir de la memòria oral recollida en les dites populars, que les situava en el calendari a través del coneixement del santoral. Algunes dites referides a la mesura del temps són: «De Tots Sants a sant Martí, onze dies i un matí», o bé «De santa Caterina a Nadal, un mes cabal». I d'entre les que indiquen les tasques del camp, trobem: «Si vols tenir un bon favar, sembra'l per la Mare de Déu del Pilar», o bé «Per sant Francesc sembra el blat, si no el tenies sembrat».

Amb l'arribada de la Revolució Industrial es va produir una gran eclòsió d'edicions de calendaris arreu del món. L'aparició d'una nova classe urbana farà diversificar les tipologies de calendaris i, encara que es

mantingui un gran nombre de capçaleres destinades al món de la pagesia, n'aniran apareixent d'altres de temàtica ben diversa: política, religiosa, moral, industrial i del comerç, literària, satírica... Els editors, impressors i llibreters competiran entre ells davant d'un puixant negoci gràcies als avenços tècnics i del transport. D'aquesta manera, els calendaris acabaran contenint gran quantitat d'informacions i curiositats històriques, polítiques i socials, fins convertir-se en un important llegat històric que fins ara ha estat molt poc estudiat.

Per no perdre el temps (Edicions Morera, 2022) és la proposta d'un llibre que ens ofereix l'oportunitat d'endinsar-nos en el món dels calendaris i almanacs del segle XIX i principis del XX.